

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kahden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annetun direktiivin täytäntöönpanosta. Esitys koskee käytännössä yhdenvertaisuusvaltuutettua, tasa-arvovaltuutettua ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa, että käräjäoikeuteen tehtävän hyvityskanteen määräajan kulumisen keskeytyisi yhdenvertaisuusvaltuutetun tai tasa-arvovaltuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi. Tuomioistuimille säädettäisiin velvollisuus varata tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta vahvistettaisiin siirtämällä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan henkilöstön nimitystoimivalta pois oikeusministeriöltä sekä säätämällä yhdenvertaisuusvaltuutetulle ja tasa-arvovaltuutetulle velvollisuus antaa sidonnaisuusilmoitus. Molemmille valtuutetuille säädettäisiin velvollisuus järjestää sisäinen toimintansa niin, että valtuutettu voi käyttää eri toimivaltuuksiaan toisistaan riippumatta.

Lisäksi valtuutetuista annettuihin lakeihin tehtäisiin joitakin niiden työn järjestämistä koskevia täsmennyksiä.

Muuna kuin direktiivien edellyttämänä muutoksena ehdotetaan yhdenvertaisuuslain 26 §:n 3 momenttia täsmennettäväksi siten, että hyvityksen vaatimisen määräaika ei alkaisi kulua uudelleen heti mahdollisen lautakuntakäsittelyn jälkeen, vaan vasta kun asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Tausta

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 7.5.2024 direktiivin (EU) 2024/1499 normeista tasa-arvoelimille, jotka toimivat asioissa, jotka koskevat henkilöiden rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatonta yhdenvertaista kohtelua, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvaa

koskevissa asioissa ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta sekä direktiivien 2000/43/EY ja 2004/113/EY muuttamisesta.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 14.5.2024 direktiivin (EU) 2024/1500 tasa-arvoelimiä koskevista normeista naisten ja miesten yhdenvertaiseen kohteluun ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin työssä ja ammatissa liittyvissä asioissa sekä direktiivien 2006/54/EY ja 2010/41/EU muuttamisesta.

Oikeusministeriö on valmistellut hallituksen esitysluonnoksen direktiivien täytäntöönpanosta. Valmistelussa on kuultu yhdenvertaisuusvaltuutettua, tasa-arvovaltuutettua, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa sekä sosiaali- ja terveysministeriötä. Luonnoksessa ehdotetaan muutoksia tehtäväksi yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettuun lakiin, tasa-arvovaltuutetusta annettuun lakiin, yhdenvertaisuuslakiin, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annettuun lakiin.

Tavoitteet

Direktiiveillä (EU) 2024/1499 ja (EU) 2024/1500 on vahvistettu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset. Säädösten tavoitteena on luoda jäsenvaltioiden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimille aiempaa vahvemmat puitteet yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvodirektiivien kattamilla aloilla.

Direktiivien kansallisessa täytäntöönpanossa tavoitteena on tehdä direktiivien edellyttämät välttämättömät lainsäädäntömuutokset.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/9765/2025. Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.om(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen Oikeusministeriö, PL 25, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/9765/2025. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus OM014:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 1.3.2026. Lausuntoaika on poikkeuksellisen lyhyt direktiivien täytäntöönpanoaikataulun takia. Direktiiveistä johtuvat muutostarpeet kansalliseen lainsäädäntöön ovat vähäisiä, ja luonnoksessa esitettävät muutokset liittyvät suurelta osin valtuutettujen toiminnan järjestämiseen.

Valmistelijat

Hallitusneuvos Satu-Maaria Natunen, puh. +358 2951 50456, satu-maaria.natunen@gov.fi

Linkit

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM014:00/2025> - Hankesivu

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM014:00/2025> - Statsrådets projektportal

Liitteet:

[Luonnos hallituksen esitykseksi.pdf](#) - Hallituksen esitys eduskunnalle yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

[Propositionens huvudsakliga innehåll och lagförslag.pdf](#) - Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av direktiven om likabehandlings- och jämställdhetsorgan

Jakelu:

Akava ry
Antirasistinen Foorumi
Eduskunnan oikeusasiamiehen toimisto
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu ry
Helsingin juutalainen seurakunta
Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto
Invalidiliitto

Kehitysvammaisten tukiliitto ry
Kirkon työmarkkinalaitos
Korkein hallinto-oikeus
Korkein oikeus
Kunnallinen työmarkkinalaitos
Kuurojen liitto ry
Kynnys ry
Lapsiasiavaltuutettu
Miesjärjestöjen keskusliitto
Miessakit ry
Monikulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto Moniheli ry
Naisasialiitto Unioni
Naisjärjestöjen Keskusliitto
Naisjärjestöt yhteistyössä - Nytkis ry
Näkövammaisten liitto ry
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeuspalveluvirasto
Romaniasiaain neuvottelukunta RONK
Saamelaiskäräjät
Seta ry
Sosiaali- ja terveysministeriö
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
STTK ry
Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry
Suomen Asianajajat
Suomen ekumeeninen neuvosto
Suomen Muslimifoorumi ry
Suomen Romanifoorumi ry
Suomen saamelaisten keskusjärjestö
Suomen Yrittäjät SY
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta Tane
Tasa-arvovaltuutettu
Trasek ry
Tuomioistuinvirasto
Työ- ja elinkeinoministeriö
USKOT-foorumi ry
Valtakunnalliset eläkeläisjärjestöt VENK ry
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Vanhusasiavaltuutettu
Vanhustyön keskusliitto
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot esityksestä

Huomiot oikeudenkäyntiin liittyvistä ehdotuksista: a) hyvityskanteen määrääjän keskeytyminen valtuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi sekä yhdenvertaisuuslain mukaisissa asioissa lautakunnan ratkaisun lainvoimaiseksi tuloon asti ja b) tasa-arvovaltuutetun oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuus ja siihen liittyvät muutosehdotukset: lautakunnan henkilöstön nimittämistoimivalta ja valtuutettujen sidonnaisuusilmoitukset

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun työn järjestämiseen liittyvät asiat: toimivallan delegointimahdollisuus, toimiston sisäinen organisointi, kertomusten sisältö, syrjintää epäilevälle annettavat tiedot

Huomiot yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimitystä annettujen direktiivien sellaisista säännöksistä, joiden ei esitysluonnoksessa ole katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

Huomiot ehdotusten vaikutuksista

Muut huomiot

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Natunen Satu-Maaria
Oikeusministeriö